

Kas kermesmari tohib metsa minna?

Möödunud aastal tekkisid mu peenrale tundmatud taimekesed. Jätsin nad alles, ja tuli välja, et kermesmarjad. Nüüd leian neid väikesi hakatisi isegi peaaegu metsa alt (jätmaalt). Olen kermesmarja kohta lugenud ja tean, et see väga nägus taim on üleni mürgine ning meil külmaõrn. Minu aias pole külm neile midagi teinud. Nüüd tekkis mul südant vaevama hakanud küsimus. Kas sellest taimest saab "uus karuputk"? Hirmus küll, kui niisugune ilus, kuid mürgine lill looduses võimust võtab. Mida peaksin tegema – kas lasta tal aia taga edasi kasvada või peaksin hoopis ära hävitama?

Vastab
KADRIN LINNA

Meil kasvavad kaks Euroopas levinud püsiku liiki – roheliste varte ja püstiste õisikutega spinat-kermesmari (*Phytolacca acinosa*) ja punaka varrega kuni 2,5 m kõrgune kaarjalt ripputate õisikutega ameerika kermesmari (*P. americana*). Need on leplikud taimed, mis kasvavad hästi nii päikese käes kui poolvarjus, eelistades huumusrikast mulda.

Väikelastega pered ei peaks neid kasvatama, sest taimes sisalduvate saponiinide segu on mürk, mis kutsub esile krampe, mao-soolevaevusi, oksendamist ja kõhulahtisust.

Mürgistuse korral on vajalik arstiabi. Vaatamata sellele ei kuulu kermesmarjad nn musta raamatu taimede nimekirja. Nad ei ole invasiivsed ega ohusta kohalikke taimeid. Siiski tuleks hoida nad aia piires, nii nagu teiste kultiveeritavate võõrliikide puhul on soovitatav.

Sibulapealseid katab hallituskord

Juuli alguses märkasid sibulapealsetel kahvatuid laike. Kümnekond päeva hiljem olid pealsed tumehalli kirmega kaetud. Ja siis hakkasid kollakaks tõmbuma. Mis haigus neile kallale tuli, millest see alguse sai ja kas see rikub ka sibulad ära?

Vastab
VÄINO PALLUM

Neid sibulaid on tabanud sibula-ebajahukaste. Seda seenhaigust tekitab *Peronospora destructor*. Sibulapealsetele ilmuvad kahvatud laialivalguvad laigud ja niiskuse korral katab neid patogeeni õrn eoste kirm. Esialgu on see valkjashall, hiljem muutub hallikasvioletseks. Sibula välimised lehed kaarduvad allapoole ja lõtvuvad. Taim kasvab kängub.

Hiljem kaasnevad ebajahukastega mitmed poolparasitaarsed seened – *Stemphylium*, *Cladosporium* jt. Need katavad pealseid tugeva mustjashalli hallituskorraga. Pealsed närivad.

Patogeen moodustab suve jooksul mitu koniidide (lüliteoste) põlvkonda. Lüliteosed levivad tuule ja

veepiiskadega, kandudes haigestunud taimelt tervetele. Ebajahukaste arenguks on kõige soodsam kõrge õhuniiskus ja 10–15° piires püsiv temperatuur. Juunis ja juulis kujunevad sagedaste sadude või tugeva kaste läbi talle head elutingimused, eriti siis, kui sibulad kasvavad varjulises kohas või peenar on umbrohus.

Haigetelt pealsetelt tungib seeneniidistik noortesse sibulatesse. Nakatunud sibulad jäävad väiksemaks, nende soomused kortsuvad ning säilivus halveneb. Ebasobivas hoiukohas moodustub sibulatele hallituskirme, mis on äravahetamiseni sarnane hahkhallitusega.

Ebajahukaste kandub edasi peamiselt nakatunud istutusmaterjaliga. Kevadel 3–4 nädalat pärast mahapanekut tungib patogeen nakatunud sibulast pealsetesse. Soodsais ilmaoludes nakatuvad sibulad seetõttu juba juunis-juulis, just nagu tänavu näha. Kui aga pärast pealsete nakatumist valitsevad soojad ja kuivad ilmad, puudub neil eoskirm, on vaid kahvatukollased laigud.

Tõrjeks kõrvaldage esimesed haigustunnustega taimed ja pritsi-

ge sibulapealseid korduvalt põldosjateega. Tõhusam vahend on Aliette 80 WG, kuid pärast selle fungitsiidi kasutamist sibulapealseid toiduks ei tarvitata.

Kasvuperioodi lõpul koristage sibulad õigeaegselt, kui pealsed hakkavad kolletuma, ja kuivatage korralikult 40–43° juures (vastavalt sibula suurusele 8–24 tundi). Koristamisest tekkinud jäätmeid ärge viige komposti ega jätke peenrale, vaid matke sügavale maasse.

Istutuseks kasutage ainult terveid sibulaid. Kaks nädalat enne mahapanekut soojendage sibulaid, hoides neid esialgu 18–20° juures, seejärel 8–24 tundi (olenevalt suurusest) kuumemas kohas 40–45° juures. Enne mahapanekut puhtige sibulaid Previcur 607 SLi lahuses (30 ml/10 l). Vältige ka tuulevarjulist ja niisket kasvukohta ning liiga tihedat istutust.

Ärge unustage viljavahelduse tähtsust. Külvikorras ei tohi sibul olla enne 3–4 aastat. Sobivad eelkultuurid on kapsas, kurk ja kartul. Hoidke sibulamaa umbrohupuhas ja profülaktikaks kastke taimi nõgeseleotisega.